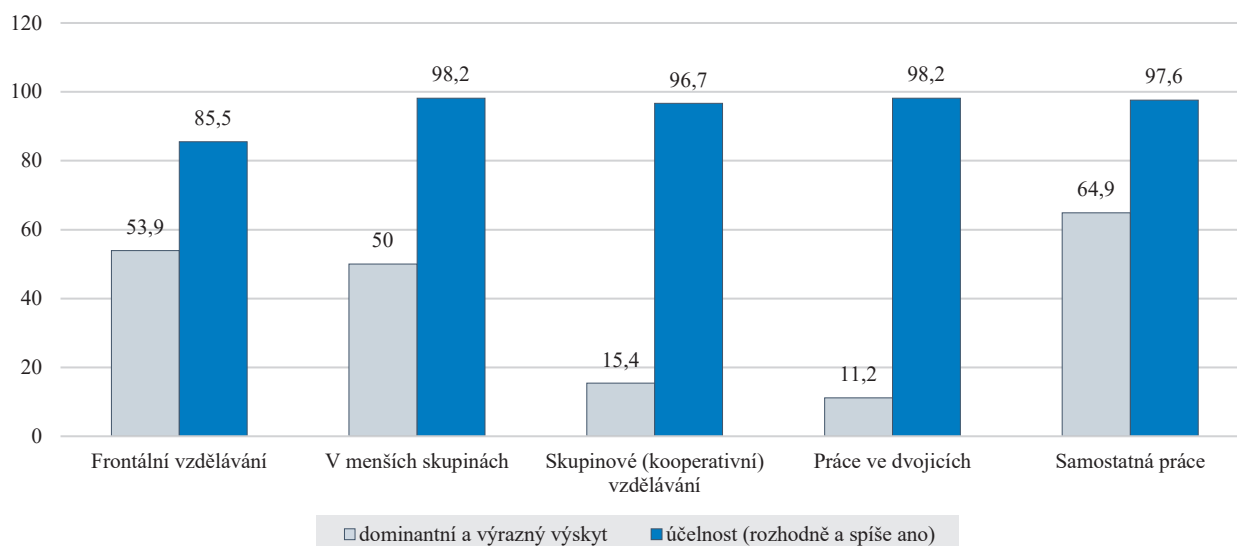

GRAF 10 | Výskyt a účelnost organizačních forem výuky – podíl sledovaných vzdělávacích bloků (v %)

Výše uvedená zjištění nejsou zcela v souladu s mezinárodními trendy ani s RVP PV. Mezinárodní studie, prováděné v členských státech EU, o osvědčených postupech přispívajících k dosahování dlouhodobých pozitivních účinků na kognitivní vývoj dětí dokazují, že je důležité využívat vzdělávací techniky a vzdělávací strategie, které zohledňují potřeby malých dětí a udržují jejich aktivitu a zvědavost. Nesoustředují se na formalizované učení, které nerozvíjí dětský potenciál²¹. RVP PV nastavuje metody a formy práce, které jsou nutné pro optimální rozvoj osobnosti každého dítěte. Vhodné je využívání prožitkového a kooperativního učení hrou a činností *děti*, které jsou založeny na přímých zážitcích dítěte, podporují dětskou zvědavost a potřebu objevovat, podněcují radost dítěte z učení, jeho zájem poznávat nové, získávat zkušenosti a ovládat další dovednosti. Příležitosti k využívání výše uvedených forem vzdělávání jsou také při pobytu dětí venku. Řízené činnosti vykazovaly znaky prožitkového učení (spontaneita, objevnost, aktivita a tvořivost, komunikativnost, konkrétnost, celostnost) v těchto hospitovaných částech dne však pouze v 30,6 %. Děti při nich měly dostatek prostoru a vhodné vzdělávací nabídky pro rozvoj tvořivosti pouze v polovině (50,4 %) pobytů venku, učitelky podporovaly rozvoj divergentního myšlení (hledání různých řešení problémů a situací) pouze v 27,4 % hospitací. Negativním zjištěním také bylo, že doba pro pobyt venku byla ve čtvrtině škol neúměrně zkracována a netrvala v dopoledních hodinách zpravidla 2 hodiny.

Kvalifikační předpoklady učitelů se do velké míry odrážejí v kvalitě vzdělávání. Díky systematické hospitační činnosti prováděné ČŠI a ukládání dat lze dlouhodobě sledovat souvislosti i vývoj těchto jevů. Lze např. doložit, že nekvalifikované učitelky volí častěji než jejich kvalifikované kolegyně méně efektivní formy vzdělávání. Nejsou dostatečně pružné, aby včas reagovaly na podněty od dětí. Většinou využívají frontální formy, při kterých mohou jen minimálně přizpůsobit vzdělávání potřebám jednotlivých dětí. Mívají často problém správně odhadnout dětské zkušenosti a navázat na ně, takže vzdělávání je mnohdy pro děti příliš abstraktní a nepochopitelné. Z hlediska účelnosti frontálního vzdělávání byly jimi zvolené metody častěji hodnoceny negativně, např. zhruba v jedné čtvrtině byly hodnoceny jako neefektivní. V této oblasti je patrná stagnace, ale je to znepokojující s ohledem na stále poměrně vysoký počet učitelů bez potřebné kvalifikace a praxe.

Pozitivní je, že učitelky většinou dokážou společně s dětmi vhodně stanovovat pravidla společného chování, což je účinný nástroj socializačního procesu. Podobně jako v předchozím roce bylo téměř ve třech čtvrtinách případů patrné, že se děti chovají podle společně stanovených pravidel soužití. To má příznivý dopad na atmosféru ve třídách (mezi dětmi navzájem i mezi dětmi a pedagogem), která je dlouhodobě příjemná (v 91 %).

Motivace dětí jako jeden z předpokladů efektivnosti vzdělávání je dlouhodobě hodnocena příznivě. I když se v mnoha případech dařilo kvalifikovaným a zkušeným učitelkám připravit zajímavou vzdělávací nabídku, která děti většinou zaujala, zvolené metody a formy často nezajistily žádoucí efektivitu vzdělávání (viz předchozí text o metodách a formách). Příčiny pasivity jednotlivých dětí byly různé, ale z dlouhodobého hlediska podobné (nepřiměřená vzdělávací nabídka, chybné postupy pedagoga, nerespektování individuálních potřeb pasivního dítěte apod.).

²¹ European Commission Proposal for key principles of a Quality Framework for Early Childhood Education and Care, https://ec.europa.eu/assets/eac/education/policy/strategic-framework/archive/documents/ecec-quality-framework_en.pdf